

Posudek vedoucího na bakalářskou práci Michala Zaťka *Richard Wagner alebo revolučná imaginácia nemeckého veľikášstva*

Zaťkova práce je situovaná na průsečíku historie politických idejí, kulturních dějin a muzikologie. Toto nezvyklé interdisciplinární překrytí vyplynulo z předmětu práce, jímž je tvůrčí a světonázorový vývoj Richarda Wagnera. Specifickým úhlem Zaťkova pohledu je proměna ideje revoluce v různých obdobích Wagnerova života: od politického významu, jenž jí dával ve svém mládí, když se v Drážďanech vedle Bakunina účastnil povstání roku 1848, přes její upozadění v padesátých letech (nejen v důsledku porážky nadějí na politickou změnu, ale také v důsledku setkání s myšlením Arthura Schopenhauera), k jejímu návratu v národně-konzervativním hávu na dvoře Ludvíka Bavorského v šedesátých letech a přetavení do quazi-náboženské a individualizované podoby po bismarckovském sjednocení Německa v letech sedmdesátých.

K relativizaci konvenčního čtení Wagnerova vývoje, v němž se ozývá klišé o revolučním mládí a konzervativním stáří, používá Zaťko stručnou sondu do pre-historie pojmu revoluce. Příkladná jeho používání v 17. a 18. století ukazuje, že v něm od samotného počátku byla přítomná jak idea návratu k idealizované minulosti, tak idea radikálního převratu, který byl od Velké francouzské revoluce konotován jako vykročení do nové budoucnosti. Udržíme-li obě strany konceptu revoluce, pak nemusíme v konzervativní Wagnerově re-orientaci v šedesátých a sedmdesátých letech vidět převrácení revolučního nastavení jeho mládí, ale spíše jeho novou specifikaci.

Tento konceptuální interpretační klíč načrtnutý abstraktně-filosoficky v 1. kapitole je v následujících kapitolách aplikován na konkrétní představení Wagnerovy světonázorové a umělecké trajektorie. Zaťko přesvědčivě ukazuje, že i v nejméně apolitickém, porevolučním desetiletí, jehož symptomatickým vtělením je *Tristan*, pohání Wagnera stejně radikální nespokojenost s realitou, jako ve chvíli jeho revolučního angažmá, byť je východ ze světa hledán s pomocí Schopenhauerovy metafyziky, a nikoliv Bakuninovy politiky. Paralelně pak revoluci politickou střídá revoluce umělecká v podobě zcela nového typu opery založené na ideji *Gesamtkunstwerk*. Zároveň je původně revolučně orientovaný *Prsten* re-interpretován na ságu uvědomění marnosti politických projektů radikální změny. To ovšem nebrání tomu, aby v *Pěvcích norimberských* (které symbolizují Wagnerovo bavorské angažmá šedesátých let) nebyl dán ideji politické změny konzervativně-národní obsah návratu k idealizované německé minulosti jako zdroji obrody německé současnosti. Nová situace sedmdesátých let dala Wagnerovi příležitost přenést těžiště této obrody na úroveň individua napájeného kvazi-nábožensky ritualizovanou performancí Wagnerových děl v Bayreuthu.

Jako muzikologický laik nemohu posoudit Zaťkovu interpretaci Wagnerových děl v jejich detailech, hlavní milníky výkladu v jejich napojení na ideologické a kulturní proměny Wagnerovy doby však považuji za velmi přesvědčivé. Velmi příhodné a užitečné – právě z hlediska toho, že práce byla psána a je obhajována na katedře politologie – jsou dodatky v podobě stručných obsahů Wagnerových oper, časové osy Wagnerova života a odkazů na vybrané nahrávky jeho oper.

Málokdy se na bakalářském stupni setká učitel s tak originálním záměrem, jenž je navíc student schopen adekvátně přenést do výsledku. Jako práci, která přesahuje obvyklé nároky na bakalářku, ji navrhuji hodnotit jako *výbornou*.

Prof. Pavel Barša